

aquest fet fos, ja a començament dels anys setanta, Gabriel Ferrater:¹⁹

podríem dir que la corba de la poesia de Carner és un ascens, des de l'any 14, un ascens esplèndid fins al *Nabí*, que és de l'any 41, i que és, sense cap dubte, el millor poema català modern. I després hi ha tota una sèrie de poemes de l'exili autèntic, de l'exili polític, que només són recollits en aquesta edició o en l'edició posterior i que desgraciadament no se'ls ha donat la importància que es mereixen [...] Aleshores s'usava molt entre els escriptors d'aquest país el terme de realisme, i precisament de realisme social, o sigui que pràcticament volia dir la poesia política. Doncs bé, la gran poesia política no s'adonava la gent que en aquell moment l'estava fent Carner a Bèlgica. La seva actitud és de que ell ja no tornarà, però que ell és el testimoni del refus d'acceptació, que simplement no vol acceptar Catalunya tal com l'han feta les circumstàncies polítiques.²⁰

CANDIDAT AL PREMI NOBEL

8.1. ORÍGENS I NAIXEMENT DE LA INICIATIVA

A principis de desembre de 1961, Maria Trabal i Villena¹ va proposar a Joan Colomines i Puig la constitució d'una comissió per tal de mirar d'aconseguir el premi Nobel per a un escriptor català: Josep Carner.² A començaments de 1962 es va constituir a Barcelona un ampli «Patronat pro Premi Nobel de Literatura a Josep Carner» presidit per Jordi Rubió i Balaguer i integrat per escriptors i estudiosos del Principat (R. Aramon i Serra, Miquel Batllori, Josep M. Cruzet, J. V. Foix, Maria i Albert Ma-

1. En una carta de 25-IV-1959 Carner havia demanat a Umberto Cagnolo informació sobre l'Institut Universitari d'Estudis Europeus de Torí per ajudar a entrar-hi dos joves barcelonins: M. Trabal Villena i F. Martínez García (Arqués 1998: 393).

2. Tal com Colomines ho explicava a Carner només un dies després, l'onze de desembre de 1961, Trabal «va iniciar unes gestions fa un parell d'anys que van quedar aturades. Ara me n'ha parlat i això anirà endavant. Ja tenim fet, amb el major secret, el projecte, el nom dels comissionats i de la gent que cal tocar a l'estranger i l'estratègia a seguir. Tot serà prou difícil però cal fer-ho perquè a més de les qualitats literàries vostres, que sobrepassen aquest mèrit, a Catalunya li cal un Nobel» (Colomines 1998: 67).

19. En la primera de dues conferències enregistrades sobre poesia catalana fins ara inèdites que vaig presentar al simposi «Gabriel Ferrater, *in memoriam*» (Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, 22 i 23-V-1997). El material és en premsa amb les actes del Simposi.

20. I llegeix «Si em vaga...» i «Dedicació» —amb el seu paral·lel entre qui parla i Moisès— en aquesta clau.

ment, Joaquim Molas, Joan Oliver, Josep Palau i Fabre, Ferran Soldevila, Rafael Tasis i Joan Triadó, de Mallorca (Josep M. Llompart i Francesc de B. Moll), de València (Joan Fuster i Manuel Sanchis Guarnier), del Rosselló (Josep Sebastià Pons) i de l'Alguer (Rafael Catardi), més Joan Colomines i Marià Trabat que hi havien d'exercir com a secretaris. D'entre tots aquests, s'escollí un petit comitè més operatiu format per R. Aramon, J. Colomines, A. Manent i R. Tasis, dels quals Aramon destaca «l'activitat indefallent» de Colomines i Puig com a secretari «ajudat per Marià Trabat» (a partir d'un cert moment, però, Trabat no continuà la seva tasca). L'activitat havia de ser doble: a l'interior del país, cercar ajut per dur a terme l'empresa, i a l'exterior establir els contactes i les iniciatives necessàries per poder presentar la candidatura de Josep Carner al premi Nobel, de cara a una consagració internacional que fóra també la de la llengua i la cultura per ell representada: «Aquesta indubtable presència de Carner en el cor dels catalans ens fa comprendre les insistents gestions empreses l'any 1962 per a obtenir per a ell el Premi Nobel de Literatura. Hom aspirava a la consagració internacional d'aquell qui era amplament conegut a casa nostra com a Príncep dels poetes catalans» (Aramon 1984: 11-12).

D'acord amb Joan Colomines i Puig,³ el Patronat va funcionar sobretot per la dedicació del comitè i en especial, enllà d'ell mateix,⁴ de Ramon Aramon⁵ (també d'altres, com Joaquim Mo-

3. En dues entrevistes enregistrades al seu domicili. Vull agrair al senyor Colomines el lliure accés a l'enorme quantitat de material (papers, correspondència, actes) sobre l'assumpte per ell conservat.

4. En una carta de J. M. Cruzet a E. Noulet de 2-11-1962, llegim: «*Aus-sitôt que je recevrai les livres et les opuscules je les passerai au Dr. Colomines puisque c'est lui qui a été constitué secrétaire général pour l'organisation*» (Subirana 1995: 274).

5. La carpeta «Ramon Aramon» del Fons Josep Carner de la Biblioteca de Catalunya conté, entre d'altres, cinc cartes inèdites d'Aramon a Émile

las⁶), a més de per l'ajut d'un amplíssim nombre de persones a títol particular, sobretot a l'estranger (Josep M. Batista i Roca des d'Anglaterra, Miquel Ferrer des de Mèxic, Ramon Xuriguera des de França, Joaquim Ventalló...). Es comptà amb un pressupost mínim d'unes 10.000 pessetes aportat per algunes persones i institucions (Omnium Cultural abonà, per exemple, 3.500 ptes. per cobrir les despeses de traducció de *Poems*), però la campanya tirà endavant des del punt de vista financer basant-se en la gratuïtat de la majoria de col·laboracions (i d'aportacions: els llibres sol·licitats als poetes catalans, per exemple, eren també donats pels autors).

8.2. REACCIÓ I PAPER DELS CARNER-NOULET

A la feina des de Barcelona del Patronat, cal sumar el paper essencial que en tot plegat assumí Émilie Noulet, qui des de Brusselles va promoure i vetllar les diverses traduccions (de *Ligam*, de *Choix de poemes*, del teatre), va suggerir noms i contactes, va enviar exemplars i més exemplars traduïts a persones susceptibles de donar suport a la candidatura i a membres del jurat i va esperar i informar constantment la comissió barcelonina via sobretot Joan Colomines. I això, a més, com veurem també més endavant, amb continuïtat: quan Colomines escriu a Carner després que el 1963 tampoc no s'obtingui per a ell el guardó comunicant-li la decisió de mantenir la candidatura, Noulet afe-

6. Noulet (tres de l'any 1962, una de 1965 i una de 1967) relatives a la candidatura carneriana al Nobel.

7. Segons Joaquim Molas, la campanya es va dur des de l'Institut d'Estudis Catalans, amb una gran dedicació de Ramon Aramon (aleshores secretari general de l'IEC), i ell va escriure per exemple (com a secretari-redactor de l'IEC en aquell moment) les cartes a eminents escriptors estrangers i va col·laborar en les traduccions de P. Hutchinson, a qui coneixia de la seva estada a Anglaterra.

geix a la resposta del seu marit: «*Très touchée de votre tenacité. Et moi aussi, je... continue*» (29-X-1963, Colomines 1998: 82).

Josep Carner, per la seva banda, es va mantenir elegantment al marge en l'assumpte de la seva candidatura, enllà d'un suport rebuig o enuig inicial: en una carta de Josep M. Cruzet a Émile Noulet de 2-II-1962 en què l'editor es refereix a una d'anterior de Noulet no conservada, llegim: «*Connaissant la délicatesse et l'exquise sensibilité de votre mari je comprends parfaitement qu'il ait réagi avec une expressions de révolte, mais je crois aussi si qu'au fond il doit être content*» (Subirana 1995: 275). De fet, el tema no és gaire present a la correspondència carneriana, enllà de breus referències laterals o de vegades mig en clau. El 28 de febrer, per exemple, Carner escriu a Marià Manent:

He acceptat sense gran entusi[sm]e i no pas sense dubtes, que es parlés de mi per a una distinció que em sembla poc merescuda i no pas segura. A mi m'apar que la gent d'allà dalt són sobretot respectuosos de les categories socials consolidades, reconegudes oficialment i amb un cert segell de benevolença per part del poder. No gens engrescat amb els meus mereixements, no m'he pas negat, tanmateix, a respectar ço que sense previ coneixement meu s'havia posat en joc, perquè el nom del meu lloc pairal hi semblava més o menys adherit.

El 27 de març d'aquell 1962 el poeta afegeix una postdata en una carta de la seva esposa a Joaquim Ventalló que diu: «No tinc temps avui per a dir-vos com agraeixo la vostra cordial col·laboració a una empresa, la iniciativa de la qual no ha estat pas obra meua. Sé però el que un bon resultat significaria per a "nosaltres" i no he pogut vèncer la decisió d'uns quants. Adhuc si no es reïx, com és ben possible, s'haurà fet una certa propaganda i fet prova d'una noble solidaritat» (Domènech 1998b: 514). Però el setembre del mateix any, comentant l'excel·lent impressió que li ha fet el volum dels seus *Poems*, escriu a Marià Manent: «Més m'estimo aquesta edició que qualsevol illusió

sueca, nada *lunry* de mi i que mai no m'ha sabut entabanar.» En aquest mateix sentit, unes setmanes abans, l'estiu del mateix 1962, l'escriptor deia a Joan Colomines en una altra carta: «Em veig obligat per la pressió de l'amor conjugal a demanar-vos urgentment els noms i adreces dels jutges suecs que intervindran en un afer per al qual m'ha semblat escaient no donar ni un pas, per una mena, si voleu, de delicadesa moral.»⁷

8.3. QUÈ ES VA FER

A la primera reunió general del Patronat pro-Premi Nobel a Josep Carner, el 13 de gener de 1962,⁸ s'acordà: «Defensar la raïdosa d'acció per molts motius: anys d'En Carner, sorpresa, etc. Si s'ajorna també ens passarem uns mesos inicials sense fer res» i es planificà «a) presentar la candidatura, b) fer-la circular per universitats, acadèmies, centres especialitzats, c) tota la propaganda possible en català, castellà, francès, anglès i suec (biografia, treballs, bibliografia), d) tramesa a personalitats. A més: antologia Carner castellà, anglès, francès i suec; antologia poesia i prosa; tramesa d'obres (Carner i no) a l'Acadèmia sueca» (de l'acta de la reunió).

D'acord amb això, es va trametre una carta signada pels membres del Patronat als senyors Pere Bosch i Gimpera, Josep M. Batista i Roca, Pau Casals, Lluís Nicolau d'Olwer, Joan Cuatrecasas, Joan Coromines, Josep Ferrater i Mora, Robert Gerhard i Josep Trueta comunicant-los la iniciativa i demanant-los-en l'opinió i quins mitjans de col·laboració podien oferir, i es promogué la tramesa (les primeres, com la de Jordi Ru-

7. Joan Colomines (1998: 71-72) la data —per un matasegells— el 23 de gener de 1962, però a mi em sembla prou clar que la carta ha de ser estival.

8. Les reunions tenien lloc al domicili del doctor Colomines, i aquest en conserva l'enregistrament en cinta magnetofònica.

bió en tant que president de l'IEC, aquell mateix mes) de les diverses propostes de candidatura.⁹

Poc després de la primera reunió del Patronat, a la fi del mes de gener de 1962, Ramon Aramon visita els Carner-Noulet a Brussel·les per informar-los de la iniciativa. La segona reunió tingué lloc al seu retorn, el 17 de febrer, i la tercera el 13

9. Segons Joan Colomines: «Són en quantitat no desdenyable el nombre d'Universitats i d'Acadèmies que enviaren la seva proposta o bé la seva adhesió a la candidatura Carner. Així, l'I. d'E.C. ho féu en la persona del seu president, Dr. Jordi Rubió; la Universitat de Barcelona, en nom del professor A. Badia i Margarit; la Universitat de València, en el del professor Miquel Dolç; l'Acadèmia de Bones Lletres, en el del Dr. Ferran Soldevila; la Universitat de Xicago, en el del professor Joan Coromines; la "Union Académique Internationale", en nom del seu secretari, Dr. Ramon Aramon i Serra. La "Université Libre de Bruxelles", en document conjunt signat per deu membres, entre ells els professors Chain Perelman, Maurice Leroy, Fernand Desonay i Marcel Defone; l'"Académie Royale de Langue et Littérature françaises", en una adhesió de tretze membres, entre els quals hi havia els senyors Georges Sion i Edmond Vandercammen; l'"Académie Belge", representada pel senyor Albert Séveryns, el baró Isidore Opsone i dos membres més; la Universitat de Múnic, representada pel prof. M. H. Rheinfelder; la Universitat de Nuremberg, pel professor G. Schiffauer; la Universitat d'Aix-en-Provence, pel professor Rostaing; la Universitat de Tolosa, pel professor Durliat; la Universitat de Montpeller, pel professor Charles Camproux; la Universitat de Nàpols, pel professor Giuseppe Carlo Rossi; la Universitat de Florència, pel professor Gianfranco Contini; la Universitat de Viena, pel professor M. Regula; la Universitat d'Oxford, pel professor Pring-Milli; la Universitat de Belfast, pel professor Arthur Terry; la Universitat de Lausana, pel professor Fredi Chiafelli; la Universitat de Milà, pel professor Mario Tutino; la Universitat de La Haia, pel professor Terlingen; la Universitat de Varsòvia, pel professor Mieczyslaw Brahmer; la Universitat d'Hamburg, pels professors Rodolf Grossmann i W. Giese; la Universitat de Mainz, pel professor Th. Elwert; la Universitat de Frankfurt, pel professor Lommatzsch; la Universitat de Lund (Suècia), pel professor Alf Lombard; la Universitat de Liverpool, pel professor A. E. Słodan; la Universitat de Bucarest, representada pel professor Iorgu Iordan, i la Universitat de Cintra, pel professor Hermene-Cidade» (Colomines 1967: 80-81). Joan Colomines fa a Josep Carner una síntesi de totes les gestions empreses en una llarga carta de 16-1-1962 (Colomines 1998: 68-71).

d'octubre del mateix any (entremig, s'anà reunint amb assiduitat el petit comitè). El Patronat acordà la tramesa a la Fundació Nobel d'Estocolm de comunicacions d'estudiosos catalans, de catalanòfils i d'algunes personalitats estrangeres proposant Carner com a candidat, així com de les publicacions de l'escriptor «acompanyades de diverses i abundants mostres de literatura catalana» (Aramon 1984: 12). Entre els escriptors i estudiosos estrangers que van intervenir en favor de Carner, Aramon destaca Fernand Desonay i altres professors i acadèmics belgues («amb els quals vaig estar en contacte directe i puc certificar el gran interès que mostraren tothora pel triomf de la nostra candidatura»), T. S. Eliot, François Mauriac, Giuseppe Ungaretti, Hans Rheinfelder, Max Rouquette, Heinrich Bihler, Franz Niedermayer, la Facultat de Lletres d'Ais de Provença i el PEN Club de Llengua d'Occitània. A més, es va traduir al francès el pròleg de Marià Manent a *Poesia* i es va enviar als membres del jurat, juntament amb fotocòpies del llarg article dedicat a Carner en un «diccionari de literats europeus moderns» editat per la Universitat de Columbia i d'altre material per l'esnl.

L'altre front en què s'actuà des del Patronat fou el de l'edició. Així, es promogué l'edició d'una antologia de poemes carnerians traduïts per l'autor i la seva esposa al francès (*Poèmes*, París: 1961)¹⁰ i una altra de traduïts a l'anglès (*Poems*, Oxford: The Dolphin Book, 1962) pel poeta irlandès Pearse Hutchinson, aleshores resident a Barcelona. D'altra banda, a través de les gestions d'Émilie Noulet des de Bèlgica, aparegué en un pri-

10. Segons consta a l'arxiu de J. Colomines, al mes d'agost de 1962 l'Acadèmia Sueca havia rebut: 5 propostes de candidatura, 11 romanistes adherits, 13 o més que informaven positivament, 64 acadèmics, l'adhesió d'Ungaretti i la de 44 autors catalans.

11. Impresa, com hem vist, a Barcelona el 1962. En un full datat el 7 de juliol de 1962, el Patronat feia constar la tramesa —via Aramon i Molas— de 122 exemplars de *Poèmes* amb les cartes corresponents a tot de professors de llengües romàniques.

mer moment *Choir de poèmes* (traduits en allemand, anglais, espagnol, français, italien, neerlandais, portugais, provençal, suédois) (Brusselles-Paris: l'Audiotheque, 1962),¹² i en un segon impuls les versions de la *plaque* titulada en català *Lligam* a l'italià (*Legame*, Brusselles: l'Audiothèque, 1963) i al romanès (*Legatura*, Brusselles: l'Audiothèque, 1964), així com les traduccions franceses de les peces teatrals *Coup de Vent* (Brusselles: l'Audiothèque, 1963) i *L'Ébouriffé* (Paris: Gallimard, 1963). Una carta inèdita de Ramon Aramon a Émilie Noulet del 3 de maig de 1962 confirma el «repartiment» dels llibres publicats i en marxa:

Tornant d'Estrasburg, he trobat el paquet amb deu «Legame», i avui me n'arriba un altre. Gràcies! Crec que ens podrà ajudar [...] Acaba d'aparèixer l'edició francesa [*Poèmes*], que ha quedat bé. En rebreu tot seguit alguns exemplars. Comuniqueu-me, si us plau, nom i adreça de tots els qui s'hagin interessat per la candidatura de Josep, a fi que hom els en pugui fer arribar un exemplar des d'ací. I Mr. Hutchinson ha acabat la traducció anglesa d'uns quants poemes, que potser podrà ésser publicada tot seguit. I Esperem amb interès l'edició poliglota. I Trameteu-me, si us plau, alguns «Nabi» francesos.

Complementàriament, es va promoure l'adhesió d'artistes catalans reconeguts, als quals J. Colomines proposà signar un manifest adreçat al Comitè del Premi Nobel de Literatura que diu: «Els sotassignats, com a representants de la música i les arts plàstiques catalanes actuals, tenen l'honor de saludar el Comitè Nobel de Literatura tot adherint-se a les peticions demanant el

12. Val a dir que l'edició de *Choir de poèmes* va ser rapidíssima: l'abril de 1962 M. J. P. Casanovas, per exemple, envia a Brusselles des d'Estocolm les seves traduccions al suec i tres mesos després, el juny d'aquell mateix any, ja en rep exemplars...

A la carpeta «Biblioteca Nobel» de l'Arxiu Josep Carner de la Biblioteca de Catalunya hi ha una targeta de la Biblioteca de l'Acadèmia Nobel a Estocolm notificant la recepció de *Choir de poèmes* amb data 14-vi-1962.

premi Nobel de 1962 per al poeta Josep Carner, actualment exiliat a Belçica. I Els artistes qui adrecen aquesta petició fan constar llur desig que el nom de Catalunya sigui honorat en la figura d'un dels seus més representatius valors literaris. I + trad. al francès | Barcelona, jun de mille neufcents soixante deux.»¹³ I també es va fer una compra i tramesa de llibres de Josep Carner i d'algun altre autor català a l'Acadèmia sueca, sumada a una campanya de tramesa de llibres d'autors cedits per ells mateixos.¹⁴

El ressò de la campanya a la premsa local i nacional (tot i que tampoc no era aquest l'objectiu) fou nul, encara que pel que sabem el Règim franquista no va fer res —si més no oficialment— per entrebancar la iniciativa (gràcies, segons Colomines, a la llista d'adhesions obtinguda). Per al ressò internacional, la col·laboració amb el Patronat del pintor, periodista i escriptor suec Owe Pellsjö proporcionà a la campanya articles i traduccions de Carner al suec.¹⁵

13. Hi consta l'adhesió —perquè se'n conserven les cartes— d'entre d'altres: Joaquim Homs, Xavier Montsalvatge, Antoni Tàpies, Joan Miró, Antoni Clavé, Oriol Martorell, Josep Llorens Arúgas, Rafael Ferré-Fitó, J. Villacasas, Apelles Fenosa, Lluís M. Millet, Josep M. Corredor, Josep M. Folch i Torres i Francesc Serra.

14. L'octubre de 1962 el Patronat havia enviat 208 llibres als membres del Comitè Nobel, i uns altres 110 havien estat tramesos pels propis autors catalans a la Biblioteca de l'Acadèmia. A més, la Biblioteca pel Comitè Català n'havia rebut 80.

15. Val la pena també deixar constància d'una iniciativa (més aviat un projecte d'iniciativa) paral·lela de la qual només tenim la referència d'uns mots de Jaume Ferrán en un article publicat en la mort de Carner: «En mis soledades de América nórdica, uno de los momentos más apasionantes fue cuando soñamos con el catalán exiliado Manuel Durán en pedir el Premio Nobel para un escritor de lengua catalana. Manuel, consejero —o lo que fuere— de la Academia Sueca dio la fórmula precisa. Se trataba de presentar una terna de escritores catalanes. Los nombres eran fáciles: Carner, Espriu, Bartrús» (*El Noticiero Universal*, 4-iv-1970).

8.4. ENTREBANCS, FRUITS I CONTINUITAT

No tot va anar endavant sense problemes, però. En una carta del 28 de febrer de 1962 a Marià Manent, Josep Carner li havia explicat: «Ara he hagut, encara, de cedir a instàncies vingudes de Lutècia, on es troba un grup de divergents del culte, per a dir-ho amb paraules fines, d'una franquesa sense afranquiment. Bé, *bon* ha insistit perquè *bon* els fes més o menys costat en una tertúlia parisenca. Podeu comptar que hi seré, demés de clar, ço que, en un modisme nostre, acompanya l'adjectiu que acabo de dir.»¹⁶ La «tertúlia parisenca» de «divergents del culte» era el gabinet de la República espanyola a l'exili que l'historiador Claudio Sánchez-Albornoz havia format a sollicitud del president Luis Jiménez de Asúa (sobre aquell assumpte, vg. l'apartat 2.5.2.).

De cop, en el context de la candidatura de Carner al premi Nobel, la informació encén tots els llums d'alarma: l'11 de març Marià Manent respon a l'escriptor mantenint el seu joc literari per fer-li veure els inconvenients que el nomenament podia tenir:

La nova que ens doneu del Club parisenc ens ha atuit a tots els que maldem aferrissadament perquè es pugui assolir el guardó nòrdic. És indubtable que tot l'esforç serà inútil si no es cursa aviat la baixa d'aquest Club dels Desvagats, allegant motius de salut, sempre atendibles. Per fantasma que sigui el Club —i ho és positivament—, aquesta inscripció es considerarà com una intolerable fiblada i crisarà els cobejosos ocupants de la vinya.

16. Carner confirma i amplia la informació i les consideracions en la seva següent carta als Manent, pare i fill, de 10-11-1962: «He hagut d'acceptar, no fa pas gaire, d'ésser un de més en una mena de Club dels Desvagats, recompost a Lutècia, desde on es mira o es voldria mirar, amb una ullera de llarga vista, el que s'esdevé a l'altra part de les Muntanyes Regalades —així les anomena la cançó— fins a Gades, i això amb l'esperança de mesures higièniques contra les malures de la vinya i els que se'n són cobejosament emparats.»

Convé, doncs, actuar de pressa. I caldrà, de moment, aturar els esforços d'ací (fins unes agradables traduccions de poemes a l'anglès) mentre no ens arribin noves concretes d'aquesta malaltia que saludablement allunyi del Club de Lutècia. Cal reflexionar-hi a fons, ja que la cosa s'ho val.

I el mateix dia Manent escriu també a l'esposa de l'escriptor advocant per la seva intervenció amb paraules força més clares: «*Nous sommes navrés de cette inscription au Club parisien; elle évoque lamentablement toutes les possibilités dans le pays de Selma Lagerlöf. Je vous prie de bien vouloir suggérer au poète une longue et profonde réflexion à ce sujet. Les efforts déjà faits sont considérables et les augures étaient excellents. C'est vraiment dommage que tout soit inutile. Seulement une urgente rectification pourrait rétablir le cours favorable des événements. Votre intervention, nous l'espérons bien, peut être décisive.*» Però Manent devia estar certament preocupat, i continuà actuant de pressa i per tots els mitjans. Així, amb data 15-11-1962, Joan Gili escriu a Carner des d'Oxford: «En Marià Manent, amb qui vaig parlar per telèfon des de Madrid, em va encomanar que us escrivís, cosa que jo vaig a complir sense cap comentari. Em va dir que els del comitè pro premi Nobel estaven preocupats —per no dir alarmats— al saber que vós havíeu acceptat o afiliat a algun partit (m'ho va dir veladament per telèfon, i jo no sé de què va). Diu que això els compromet i els posa en una posició una mica difícil, i àdhuc pot perjudicar llurs esforços. Això us ho parlo tal com m'ho va dir i encartegar» (Domènech 1998a: 120).

El rumor ja havia corregut. El 12 de març de 1962 Joan Colomines havia escrit també a Emílie Noulet: «Només unes paraules per a parlar-vos d'una qüestió important. I Per aquí corre la notícia que en Josep Carner ha estat nomenat membre del govern republicà espanyol. És cert? I No cal dir com això tornaria tots els nostres plans, cas d'ésser-ho», i continuen unes llargues consideracions sobre la inconveniència nacional (l'es-

tràgic de la candidatura al Nobel s'ha basat en la distinció entre Espanya i Catalunya), política («una cosa és una demostració d'enuig per una mena de govern dictatorial i l'altra una afirmació rotunda d'oposició») i literària del nomenament, per acabar tornant a anar a parar a la tàctica: «un premi Nobel en aquestes condicions no ens satisfà i no ens serveix. Més aviat ens perjudicarà. Entengueu bé que només parlo des del punt de vista purament polític».¹⁷ Amb la mateixa data de la seva carta a l'esposa de Carner, Colomines rebé aquells dies una carta de Josep M. Batista i Roca (president del Centre català del PEN a l'exili) des de Londres en què aquest —potser advertit per Gili— es posava a la seva disposició pel que feia a la candidatura carneriana però «a la vegada, m'advertia del rumor sobre una possible entrada de Josep Carner al govern espanyol a l'exili».¹⁸

El cas és que el 15 de març de 1962 Joan Colomines va rebre a casa seva un telegrama d'Émilie Noulet amb només quatre paraules: «*POETE REDEVENU EXCLUSIVEMENT POETE*». Carner havia dimissió el seu càrrec sense gairebé haver tingut temps per exercir-lo. Aquell mateix dia Émilie Noulet escrigué una nota complementària del telegrama tant a Manent com a Colomines. La d'aquest darrer diu: «*Il y a déjà plus de 8 jours que José qui avait espéré faire quelque chose pour son pays natal a vu et a compris que c'était impossible. Il a aussitôt donné sa démission puisque il ne pouvait pas défendre ce qui est si cher à son cœur, la belle langue dans laquelle il écrit ses poèmes. ! En hâte et en complèment à mon télégramme*», i afegí en postdata: «*Ce n'est donc pas pour le prix Nobel qu'il renonce, ni à cause de vos lettres, il avait déjà renoncé, par fidélité à l'amour de son pays, après deux jours*» (els subratllats són

17. Còpia de carta mecanoscrita de 12-iii-1962, inèdita, a l'arxiu de J. Colomines.

18. Joan Colomines i Puig, «La projecció política de Josep Maria Batista i Roca», *El contemporani. Revista d'història*, núm. 6/7, maig-desembre 1995, p. 12.

de Noulet). Els missatges d'agraïment de Colomines i Maria Manent foren immediats, i l'assumpte quedà obliterat.

No havia de ser aquest l'únic entrebanc de la candidatura, però. El 4 d'abril de 1962, Ramon Aramon va rebre una carta de Harald Hagedahl (membre de l'Acadèmia) en què aquest li explicava que s'havien posat en contacte amb un «*Lombard, professeur des langues romanes à l'université de Lund*» que no s'havia vist amb cor d'emetre un judici sobre si calia prendre en consideració la candidatura de Carner per al premi Nobel i, doncs, s'havia adreçat «*a un expert espagnol-catalan, qu'il préférerait de ne pas nommer*». L'expert va fer un informe molt negatiu blasmant la candidatura i la persona de Josep Carner (en una carta posterior proposava com a alternativa la de Ramón J. Sender). Aramon (1984: 13) ha citat ja alguns fragments prou significatius d'aquell informe. Pel seu interès, crec que val la pena reproduir íntegrament el que ens n'ha arribat:

*Informe a l'Acadèmia sueca sobre la candidatura de Carner al Nobel*¹⁹

Extracto de una carta com fecha 3-3-62

He procurado ampliar mis noticias sobre Josep Carner con un resultado que apenas modifica mi anterior opinión. Estoy convencido de que se trata en esta ocasión de exaltar la lengua catalana, más que promover la obra de un escritor. Sólo en este sentido puede comprenderse que apoyen la candidatura de Carner. Pensando objetivamente, hay que reconocer que este poeta no está entre las personalidades catalanas más relevantes en el campo literario. Entre estos el más justamente conocido

19. Es tracta d'un text inèdit, reproduït només parcialment per Ramon Aramon (1984: 13). Joan Colomines guarda al seu arxiu còpia de l'extracte mecanoscrit que H. Hagedahl va enviar-ne confidencialment a Ramon Aramon. De tota manera, vegeu les precisions sobre l'origen del text que Aramon fa a Émilie Noulet a la carta inèdita de 7-V-1962 citada una mica més endavant. La meua transcripció (literal) és feta a partir d'aquesta còpia.

do dentro y fuera de España es Gironella y aún le supera quizá en muchos aspectos Ana María Matute, que con «Los hijos muertos» se ha puesto, en mi opinión, a la cabeza de la novelística española femenina de todos los tiempos. También está Goytisolo, muy traducido en Francia y en Alemania, con méritos suficientes para equipararse también con lo mejor de la novela europea actual. Pero los tres escriben en español y esto no le sirve al [Institut] d'Estudis [Catalans]. Has visto que en el volumen d'homenatge no hay ni un solo trabajo en que se demuestre que los méritos de Carner merezcan sobrepasar los límites del ambiente provincial. Todos han salido del paso, como ocurre siempre en estos trabajos, con alabanzas que aún siendo verdad en su mayor parte no nos dan la impresión en ningún momento de encontrarnos ante una personalidad de mérito universal. Jean Cassou, que es de fiar cuando habla de literatura española, da una idea bastante amable y suficientemente exacta de lo que Carner es: un poeta delicado, colorista, nostálgico de la naturaleza nativa, sensible a las exquisiteces del idioma, lleno de emoción ante las gentes y las cosas humildes, elementales, rústicas. Le falta sin embargo todo lo que a esto hay que sobreponer para llegar a ser poeta de nuestro tiempo y creador universal, es decir: tensión, incomformismo, ideal, inquietud, profundidad, capacidad de abstracción... Aspectos en que la poesía ha dado espléndidos ejemplos en los últimos decenios sin que a Carner le hayan impulsado a abandonar su amada y tranquila intimidad ni a desprenderse totalmente de las vaguedades simbólicas que por tantos motivos han sido superadas en este siglo.

Insisten mucho los admiradores de Carner en la circunstancia de su exilio que podría ser un mérito, pero que a mis ojos es precisamente todo lo contrario. El exilio pasivo, el que no es una permanente protesta y un ataque efectivo a los hechos que determinan el alejamiento de un país de una masa más o menos representativa de intelectuales, me parece que no constituye una gloria para nadie. Y mucho menos cuando el exilio no se debe a incompatibilidades ideológicas, sino a motivos menos confesables, como pueden ser la cobardía ante la violencia — o la afición a la propia comodidad. A cualquiera se le pueden perdonar estas cosas menos a los intelectuales que hayan de tomarse para siempre como arquetipos de actitudes ejemplares.

De estos la guerra española no ha dado muchos, pero ocurre ahora como siempre, con pocos basta. Entre los vivos hay uno que merece las

máximas consideraciones. No lo conocí bien hasta hace poco y se ha revelado para mí como la más alta figura de la literatura española actual. En estos últimos meses está haciéndose popularísimo en varios países gracias a una pequeña obra maestra, la «Crónica del alba», que no es más que una ligera muestra de su amplia e incomparable producción novelística. Digo esto porque me parece deplorable que se haga labor con vistas al «premio» con nombres como el de Carner cuando existen personalidades como la de Ramón Sender, a que me refería antes, cuyo reconocimiento internacional tanto beneficiaría la causa de la libertad en España. Cosa más necesaria cada vez, en momentos como el de ahora en que las potencias occidentales, guiadas sólo por su egoísmo político y su instinto de conservación, no hacen más que sancionar con su actitud la existencia en España de un estado de cosas que a tantos europeos avergüenza.

No era mi intención llegar a esto. Pero si la Academia Sueca tiene en cuenta las circunstancias políticas, y es lo que creo, cuando de conceder los premios se trata, sería un error también en este sentido, como en el literario, pensar en Carner. Lo único que se conseguiría es servir los intereses cantonalistas de unas provincias que jamás se sienten abidas de privilegios. Yo, que me considero por muchos motivos catalán, detesto ese orgullo provinciano que no se contentaría con menos que con romper la unidad de España. O [tra] cosa es que se defienda y se cultive la propia lengua, las tradiciones, el carácter regional, el particularismo cultural. Pero esto, que sería suficiente y es posible pese a lo que digan algunos resentidos, no contenta a los extremistas, y no hacen más que poner trabas a la marcha, ya de por sí lenta y dificultosa, del país. De una cosa estoy seguro. De que la candidatura de Carner está inspirada por un mezquino sentimiento localista, no por la loable ambición, imparcial y objetiva, de premiar al mejor o al que mejor pueda simbolizar esa aspiración ejemplar de los grandes hombres por la perfección moral y el progreso material de la humanidad.

La candidatura era, doncs, considerada literàriament, políticament i nacionalment inconvenient.²⁰ És clar que hem de

20. Això no era tampoc cap novetat: encara resta per aclarir què va fer

preguntar-nos fins a quin punt un text com aquest podia tenir cap mena d'influència. Hagedahl ho deixa clar a la seva carta a Aramon: «*Comme vous trouverez, l'attitude de celui-ci [l'anònim informant] est, hélas, négative. Je fais, bien naturellement, abstraction des vues politiques et nationales, comme le fait aussi M. Lombard, mais je comprend bien qu'il, avec regret, ne croit pouvoir faire que d'accepter le jugement de son expert.*» La carta acaba amb un afegit tragicòmic: «*M. Lombard se permet de vous demander si son expert, pour récompense de son travail, peut garder les deux volumes que vous lui avez envoyés*» (amb tota probabilitat el volum de *Poesia* i el d'homenatge *L'obra de Josep Carner* —aquest darrer, explícitament mencionat a l'informe—). El cas és que algú (Josep M. Batista i Roca²¹) va parlar a Émilie Noulet de la carta en qüestió, i l'esposa de Carner es devia mobilitzar de seguida. El 7 de maig de 1962 Ramon Aramon li envia des de Barcelona una resposta²² que vol ser tranquil·litzadora i que dona una mica més d'informació sobre l'assumpte:

Benvolguda Madame Carner: | Rebuta la vostra carta del dia 5.
| Les ratlles que B. i R. us ha mostrat són el judici sobre J. C.

que el 1904 (i posteriorment, el 1913) Àngel Guimerà no s'endugués un premi Nobel que semblava que anava a obtenir al costat de Frederic Mistral (i l'obtingué, en canvi, el seu traductor al castellà, José de Echegaray). Sobre això, vegeu la biografia de Josep Miracle (*Guimerà*, Barcelona: Aedos, 1958, p. 439) i sobretot els dos articles titulats «Guimerà i el premi Nobel» de Bertil Maler i Josep Miracle als números de març (núm. 150, pp. 31-32) i abril de 1972 (núm. 151, pp. 77-78) respectivament de *Serra d'Or*.

21. A la seva carpeta del Fons Josep Carner de la Biblioteca de Catalunya hi ha un plec de paper amb data 10-V-1962 adreçat a E. Noulet en què Batusa agraeix l'acollida de què ha estat objecte a Brussel·les —on devia contar als Carner-Noulet l'afer— i escriu: «*Vous trouverez ci-joint quelques exemplaires de la lettre de l'Incommu. Je n'ai toujours d'autres si par hasard vous en voulez davantage. J'ai commencé à préparer la lettre des professeurs britanniques.*»

22. Inèdita, a l'Arxiu Josep Carner de la Biblioteca de Catalunya (carpeta «Ramon Aramon i Serra»).

que un professor suec va demanar a un amic per a informació i que em va enviar a mi per justificar que no accedís a la meua demanda de trametre la seva adhesió al Comitè Nobel. És una carta privada, doncs, que el Comitè Nobel no coneix (el professor en qüestió no és acadèmic) i a la qual no cal donar més importància que la que té. | Cal aturar, doncs, tota acció —o reacció— partint d'aquell judici, perquè seria completament contraproduent (el faria conèixer, sobretot, als membres de l'Acadèmia, que avui l'ignoren). I, d'altra banda, no seria el professor suec (no membre de l'Acadèmia) qui quedaria en mala posició, sinó jo. | Res, doncs, de cartes de Caillois, Bataillon, Cassou, Vauthier, a Estocolm; res de cartes collectives dels professors anglesos... Escriviu tot seguit a Cambridge per a deturar la que projecten de redactar. Una cosa així podrà conduir al fracàs totes les nostres gestions. | El que cal fer —i immediatament— és publicar una sèrie d'articles seriosos sobre l'obra de J. C. a tots els països, per tal de fer ambient, sense alludir a aquelles ratlles ni al Premi. I, en els articles, cal subratllar tot allò que en aquelles ratlles és desconegut o negat, però, repeteixo, sense fer-hi al·lusió de cap mena: valor universal de la poesia de J. C., posició moral d'aquest, què representa dins la poesia catalana, lligams amb els literats d'altres països (influències, traduccions, etc.)... Actueu, doncs, en aquest sentit, i no en cap altre. | I, sobretot, no prengueu cap decisió d'una importància com la que m'anuncieu sense abans consultar-nos-ho. Si en aquest afer no anem d'acord, contribuïrem certament al seu fracàs. I aleshores no val la pena que ens hi esforcem i hi despenguem temps, diners i energies.

Aquest episodi o algun de semblant degué arribar a oïdes de Carner. Amb el premi acabat d'atorgar, Émilie Noulet escriu a Joan Colomines: «*José, lui, croit qu'il ne l'aura jamais pour des raisons... politiques et autres*», i afegeix al final de tot en una nota a aquesta afirmació: «*Nous savons qu'il y a eu une hostilité de la part de certains castillans et peut-être un veto de la part d'autorité plus haute. Il y a eu aussi quelques "gaffes", certains catalans trop "zélés", ont donné la candidature de José comme acquise. Le Prix*

N[obel] n'aima pas de se voir la main forcée —il n'aima pas non plus trop de publicité. La meilleure chose, c'est la publication, c'est pour-quoi, je vais m'occuper du théâtre» (1-xi-1962).²³

De tota manera, com ja apunta Émilie Noullet no tots els problemes van ser polítics ni van venir de fora. Aquesta primera candidatura carneriana anà també contrarellotge, i és possible que bona part de l'esforç fet fins molt a darrera hora (al llarg dels mesos de juliol i agost Noullet i el patronat barceloní encara s'escriuen repassant gestions en marxa i pendants) fos en va: en una carta a Joan Colomines de 24-x-1962, Noullet explica que un col·lega seu de la Universitat de Gand ha escrit una «bella carta» a l'Acadèmia sueca defensant la candidatura carneriana i n'ha rebut una resposta on se li comunica que les gestions per al premi d'octubre han de ser fetes *abans del primer de febrer* (i el subratllat és d'ella). En aquest sentit, podem afirmar que el gruix de la feina del Patronat fou en tot cas (inconscientment) adreçat de fet a la candidatura de Carner per al Nobel de 1963.

Finalment, el 25 d'octubre de 1962 es va concedir el premi Nobel de literatura d'aquell any al nord-americà John Steinbeck (1902-1968). En la carta ja citada d'1-xi-1962 a Joan Colomines, Émilie Noullet expressa el seu acord amb la decisió i la idea que la candidatura de Carner ha estat tot just plantejada (i que només la difusió que això representa ja és ben positiva), que difícilment es guanya el primer any que es presenta una candidatura i que cal, doncs, continuar. Val a dir, d'altra banda, que

23. E. Noullet insisteix en aquesta idea en la seva següent carta a Colomines (de 14-xii-1962), davant l'afirmació del secretari del Patronat que cal esperar uns dies per reorganitzar-se i tornar a enviar les propostes a Estocolm: «N'en faites rien, je vous en prie. Stockholm déteste qu'on lui force la main. Stockholm ne veut aucune publicité ni même aucune insistance autour de candidatures. M. Aramon le sait bien et je suppose qu'on ne fera rien sans son accord. Il faut être très discret avec Stockholm et ils ont été certainement mécontents de certaines démarches et de certaines articles qui donnaient la candidature de José comme donnée. Ce qu'il faut ce sont des œuvres!»

en una carta del mes de març d'aquell 1962 Colomines parlava ja de seixanta-cinc altres candidatures presentades, i sembla que per part espanyola es defensà la de Ramón Menéndez Pidal. Joaquim Molas, secretari-redactor de l'IEC en aquell temps, opinava al programa de televisió del centenari: «Jo m'imagino que la campanya no va prosperar per raons diria que extraliteràries. De tota manera, les contestes que van donar els qui nosaltres vam tocar des de Barcelona van ser contestes desiguals: el món universitari va contestar quan hi havia professors als departaments d'hispanística o de romanística que certament tenien idea de què era una literatura catalana i el paper de Josep Carner, i tots ells van escriure a Suècia demanant el premi per a Carner. Van també contestar favorablement alguns premis Nobel com Eliot o François Mauriac, però altres o no van contestar o es van desentendre, entre altres raons perquè no coneixien què podia ser la literatura catalana i per tant desconeixien què podia ser Carner com a figura.»

Poc després de la concessió del premi, el 19 de novembre de 1962, s'organitzà a Barcelona, als locals del CICF, un col·loqui sobre el premi Nobel amb Antoni Vilanova, Joan Triadú i Joan Colomines i Puig com a convidats, sota el títol «A propósito del Nobel». Al fullet anunciador hi figuren les preguntes: «¿Por qué la concesión del NOBEL a J. Steinbeck, no ha despertado ni entusiasmo ni grandes críticas? | ¿Qué valoración merecen las concesiones del Nobel de Literatura? | ¿Existen factores extra-literarios? | ¿Es ingenuo pensar en el Nobel para un escritor catalán? | ¿Qué se ha hecho en este sentido? | ¿Qué es mejor: proponer un escritor catalán joven o insistir en los que tienen la obra terminada? | Entre los escritores castellanos, ¿Cuáles pueden ser propuestos?»

Ens faltan elements per fer una correcta avaluació del ressò de la candidatura carneriana a l'estranger, enllà dels cercles compromesos en la pròpia candidatura. Sabeim que Owe Pellsjö publicà al diari *Norrköpings Tidningar* de la ciutat sueca de Norrköping un article titulat «Josep Carner candidat al Nobel

de Literatura per a 1963»,²⁴ i que el 15-xii-1962 aparegué a *Le Figaro Littéraire* un text signat per André Billy (membre de l'Académie Goncourt)²⁵ que entre d'altres coses diu: «*Il y a quelques mois, les Catalans ont proposé à l'Académie suédoise, pour le prix Nobel, le plus grand de leurs écrivains vivants, Joseph Carner, qui, marié à Mme. Emilie Noullet, de l'Académie royale, habite aujourd'hui la Belgique. Cette candidature, soutenue par François Mauriac, André Chamson, Roger Caillois et Giuseppe Ungaretti, reste posée. Il est temps que le Nobel, qui a déjà mis en lumière des littératures à faible rayonnement, couronne un écrivain catalan. Cette langue, qui a une glorieuse histoire et un brillant présent et qui, depuis vingt ans, subit une persécution plus ou moins avouée, manque encore d'une consécration officielle et internationale. Couronner Joseph Carner, exilé, mais toujours fidèle à ses origines, servirait, par-dessus toute politique, un geste auquel tout le monde intellectuel applaudirait.*»

El 14-xii-1962 Émilie Noullet escriu novament a Joan Colomines, li fa la llista de gestions que té previstes, i afegeix «*José continue à trouver que tout cela est inutile — mais moi, je trouve qu'il faut continuer un effort commencé. Cher Monsieur Colomines, nous sommes des complices.*»²⁶ L'any 1963 el Patronat es reuní el 30 de març i la campanya es mantingué però amb un funcionament més alentit (tot i que l'activitat —essencialment editorial— d'E. Noullet fou incessant), i sembla que la candidatura

24. *Poemes*, núm. 2 (primavera 1963), p. viii, i Colomines 1998: 78.

25. En saber-ho, el 16-xi-1962 Émilie Noullet escriu a Colomines: «*C'est très important!*» (inèdita, a l'arxiu del destinatari. El mes deu estar equivocat, perquè la data al retall de l'article de Billy és clara).

26. El 1966, responen una pregunta de Baltasar Porcel sobre la seva candidatura al Nobel, Carner manifestarà: «*Jo no he fet res per presentar-me: només donar el nom d'una traductora sueca que m'havia traduït alguns poemes a aquell idioma. Però els senyors de l'Académie Sueca no donaran mai el premi a un escriptor d'una llengua minoritària, sense govern. No és pas dins la natura humana, això*» (Porcel 1972: 38).

no tornà a ser presentada el 1964. De tota manera, en una carta a Josep Carner de 25-x-1963 (just després, doncs, que per segon any la seva candidatura no obtingués el premi), Joan Colomines escriu: «*Estimat amic: Em penso que expresso el sentiment de tots els membres del Patronat i àdhuc el del nostre poble en dir que una empresa com aquesta, que intentem dur a terme, de mana una continuïtat que no pot de cap manera defallir. I L'any 1964, que serà el del vostre vuitantè aniversari, pot ésser el del reconeixement mundial a la vostra vàlua. Si no ho fos, tant se val, nosaltres seguirem insistint convençuts. El nostre país ja hi està avesat a aquesta mena de lluites. Només vós ens haureu de perdonar aquesta insistència, i amb això donareu proves de la vostra actitud de servei continuat. I aquest any hauria d'ésser el de la difusió de la vostra prosa*» (Colomines 1998: 80-81). La resposta de Carner (datada a Brussel·les el 19-x-1963) és també prou significativa:

No he pas tingut cap sorpresa ni, val a dir-ho, cap desplaer per la meua desfeta. Mai no havia cregut, i això per diverses raons, que l'idea d'amics benivolents pogués prosperar. Així, m'he però més de no sentir-me aclaparat per la meua naturalíssima poster-gació. El català no és pas llengua oficial i jo só un desterrat polític. Tot plegat, misèries. I Tanmateix, però, la iniciativa catalana l'agraïxo de tot cor. El millor títol que jo pogués des-sitjar, és el de lleial; i gràcies als iniciadors i a qui els hagi ajudat he pogut semblar representant fidel del patriotisme que no es dona. [Colomines 1998: 81]

La candidatura fou tornada a presentar els anys 1965²⁷ i 1966, tot i que aleshores ni el Patronat ni el Comitè ja no es

27. El 25-x-1964 Émilie Noullet escriu a Jaume Pla demanant-li que enviï un exemplar de *Museu zoològic* en castellà al Comitè del Nobel (Subirana 1998: 330). I en una carta de 20-iii-1965, Joan Colomines escriu a Noullet: «*Estimada senyora: Quatre ratlles només per assabentar-vos que al seu mo-*

reunien: ho anava fent d'ofici Joan Colomines, qui a més enviava a Estocolm qualsevol publicació de Carner o relacionada amb ell. Però Émilie Noulet va escriure-li ja amb data 26-III-1965:

J'admire votre constance et votre dévouement et vous devinez que José et moi, nous vous en sommes profondément reconnaissants. Mais je crois qu'il n'a aucune chance tant que l'on n'aura pas trouvé: 1° un bon traducteur suédois, 2° quelqu'un de l'Académie de Stockholm qui s'intéresse vraiment à cette candidature. Vous avez raison d'envoyer Bonhomies et le Bestiari, mais qui, là-haut, comprend le Catalan? Les traductions seules comptent [...] Moi, il est vrai, je n'ai rien fait cette année. J'ai été superoccupée (!) à la publication de l'Alphabet Critique [...] Mais l'année prochaine, je publierai ici Pages françaises contenant tous les articles littéraires que José a écrits directement en français ou que j'ai traduits. | Et pour l'année suivante, peut-être faudra-t'il abandonner...?! Ce qui est l'avis de José. | L'espoir peut-être tenace, mais il est long et peut-être vain...²⁸

En una altra carta de l'any següent, Noulet és encara més explícita: «*Donc: disons que le P.N. pour Josep Carner est perdu pour cette année-ci et que nous remettons cet espoir pour l'année prochain-*

ment vaig enviar la nova proposta per al premi Nobel, a favor de Josep Carner. Això vol dir que aquest any tornarà a entrar en concurs» (inèdita, a l'arxiu de J. Colomines).

²⁸. Com les altres entre ells dos, inèdita i a l'arxiu del destinatari. En una altra carta d'un any més tard (12-III-1966), Noulet mira de refredar la idea de Colomines d'anar personalment a Estocolm i insisteix que li consta que les candidatures de qui ningú no s'ocupa des d'allà no solen passar la primera tria eliminatòria. A més, li conta que, assabentada que hi havia un llibreter al qual molts membres de l'Acadèmia recorrien, hi havia enviat tot d'exemplars de les traduccions de Carner, però que ho va rebre tot retornat tres mesos després. A més, insisteix en la importància d'una traducció al suec, i diu que per això va incloure quatre poemes traduïts per J. P. Casanovas a aquesta llengua a *Choix de poèmes*, tot i que les referències i la relació epistolària posteriors amb ell sembla que no foren gaire satisfactòries.

ne. Mais ce sera la dernière fois. Il sera trop vieux pour faire le voyage et surtout pour faire un discours! Concentrons tous nos efforts pour le P.N. 1967. Je ferai un grand effort pour publier un livre intitulé: | Josep Carner | Pages françaises» (8-V-1966). També Ramon Aramon va escriure als Carner-Noulet a Brussel·les a començaments de 1967 dient: «Des d'aquí s'ha presentat novament la candidatura. Seria bo que, com indiqueu, algú s'hi interessés també des de l'Universitat de Mèxic. I potser també des de les universitats americanes on Madame ha fet les seves conferències» (17-I-1967, inèdita, a la Biblioteca de Catalunya).

Sabem pel dietari de Colomines, de tota manera, que a començament de 1970 l'assumpte encara restava obert: «10-I-70 Enviada proposta a l'Acadèmia Sueca, per en Carner | 11-I-70 Informació sobre la consulta que els acadèmics han fet a Carner i sobre la possibilitat d'un candidat premiabile. Això liquida l'afar Carner definitivament i obre camí a un premi segur per a Catalunya. | 20-I-70 Reunió del Comitè (en la reunió PEN) S'acorda seguir presentant Carner, estimular la presentació Espriu i no interferir les candidatures.» Segons Ramon Aramon, el nom de Josep Carner va restar a les llistes de candidats de l'Acadèmia sueca dels anys següents al 1962 i «Quan s'esdevingué la seva mort, sembla que l'assoliment del premi estava a punt de reeixir, segons confidències d'un membre del Comitè Nobel a un col·lega belga de Carner, que amicalment em confià Émilie Noulet, vídua del poeta» (Aramon 1984: 14).²⁹

És evident que l'objectiu principal de la campanya no fou assolit (Carner no obtingué el premi Nobel de literatura), però enllà de la certesa que l'Acadèmia sueca acceptà la proposta i

²⁹. Els guanyadors del premi Nobel de literatura al llarg d'aquests anys foren G. Seferis (1963), J. P. Sarrre (1964) —que declinà el guardó—, M. A. Sholokhov (1965), S. Y. Agnon (1966), M. A. Asturias (1967), Y. Kawabata (1968), S. Beckett (1969) i A. I. Solzhenitsyn (1970). Els premis Nobel compten amb una bona pàgina web a <http://www.nobel.se>.

que s'informà, per exemple, prop del professor Antoni Comas, sobre la candidatura de l'escriptor i altres de catalanes possibles, és indiscutible que l'activitat sumada del Patronat pro-Premi Nobel des de Barcelona i d'Émilie Noullet des de Brusselles representà una important difusió i promogué un esforç de traducció de les obres de Carner a altres llengües que el situa com un dels autors catalans (diria que fins a l'eclosió d'Espriu) amb més elements per a una repercussió enllà del propi territori. La manca d'articulació (d'aprofitament) d'aquests elements en un segon estadi més dilatat i més institucional és ja un altre assumpte. En tot cas, queda clar que —seguint les paraules del poeta en una carta ja citada— si més no s'havia «fet una certa propaganda i fet prova d'una noble solidaritat».

DOS LLIBRES DE VERSOS MÉS I ALTRES PECES POÈTIQUES MENORS

9.1. DOS LLIBRES NOUS: «MUSEU ZOOLOGIC» (1963)
I «BESTIARI» (1964)

9.1.1. El contacte amb Jaume Pla

Jaume Pla i Pallejà (Rubí 1914 - Barcelona 1995) pintor i, sobretot, gravador de renom, impulsor de múltiples edicions de bibliòfil i (amb Víctor M. d'Imbert) de la col·lecció de gravats contemporanis «La Rosa Vera»,¹ havia fet ja una edició de luxe de *La malvestat d'Oriana*, però... «En aquell moment (1948) no tenia cap possibilitat d'anar a Brusselles on vivia el poeta, i varen ser els bons oficis de Ferran Canyameres els qui varen solucionar tots els problemes: ell va demanar l'autorització i, en el moment oportú, va portar-li uns diners» (Pla 1989: 29).² Al seu retrat de

1. Com a gravador Jaume Pla havia obtingut el premi Ciutat de Barcelona. Als darrers anys de la seva vida, Pla es «destapà» com a memorialista amb els llibres *Famosos i oblidats* (Barcelona: La Campana, 1989), *Memòria escrita* (B.: Revista de Catalunya, 1991) i *De l'art i de l'artista. Dietari (1982-1991)*. (B.: Edicions 62, 1996), aquest darrer premi Sant Joan 1995. Sobre Pla, vg. també A. Manent 1997: 145-146.

2. Es tractava d'una edició de bibliòfil limitada a 75 exemplars, núm. 5

JAUME SUBIRANA

Josep Carner:
l'exili del mite
(1945 - 1970)

Edicions 62

Barcelona